

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף מד.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה קכב

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
 תהלים פו (ב) שְׁמֵרָה נִפְשִׁי
 פִּי הַסֵּיד אֲנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ
 אֵתָה אֱלֹהֵי הַבּוֹשֶׁת אֵלֶיךָ:
 דְּבַר הַיָּמִים – ב' יז (ו) וְגִבְרָה
 לְבוּ בְּרַכִּי יָדוּד וְעוֹד הַסֵּיד
 אֵת הַבְּמֹת וְאֵת הָאֲשֵׁרִים
 מִיְהוּדָה.

לפתוח. כי אם נסתמין נקבי הזיעה יוכל ליהלש וליפול לחולשה ח"ו. ועי' טבילה במים נפתחין נקבי הזיעה. וזה טוב מאד לבריאות הגוף. רק שלא יהיו המים קרים ביותר. כי אז מיא מטרשי [1] להנקבים הנ"ל. אבל כשאין המים קרים מאד. אזי הטבילה בהם טובה מאד : **גם** כבר מבואר שאין העבודות וסיגופים שקורין "האריוואני" מוזקים כלל [2]. ומי שמוזק לו העבודה והסיגופים זהו רק מחמת גדלות :

קבד שמעתי בשמו שאמר, שלפעמים מגיע לאדם ההרהור תשובה והשתוקקות להשי' באיזה מקום שצריך שם באותו המקום דייקא להתחזק בזה ההרהור תשובה וההשתוקקות כגון לדבר שם איזה דיבורים של תחינות ובקשות או דברי השתוקקות בפה ובלב כפי הענין ולא ימתין ולא יזוז ממקומו. אעפ"י שאין זה המקום מוכן לכך. כגון שלא במקום קביעות לתורה ותפילה. רק בדרך הילוכו וכיוצא. כי כשיזוז ממקומו יכול להיות שיפסק [2]. וכן ממנו ז"ל בעצמו ראינו ענין כזה כמה פעמים שלפעמים נשאר עומד באמצע הבית ודיבר עמנו וגילה לנו תורה נפלאה ושיחה נאה מאד וגילה דרכים נפלאים לעבודת השם יתברך והתעוררות גדול וכו' ולא רצה לזוז ממקומו. עד שגמר מה שרצה. וכן היה כמה פעמים :

קכה מענין אמירת תהלים דיבר עם אחד, ואמר לו, שעיקר אמירת תהלים לומר כל מזמורי תהלים על עצמו. למצוא א"ע בתוך כל מזמור ומזמור. ושאל אותו ז"ל איך. ופירש לו רבינו ז"ל קצת. כי כל המלחמות שביקש דהמע"ה שיציליהו השי' מהם, הכל צריכין לפרש לעצמו על מלחמת היצה"ר וחילותיו. וכיוצא בזה בשאר המזמורים. (וכמבואר מזה לעיל בסי' קא [2]) ושאל אותו, איך יפרש לעצמו "בהפסוקים שדהמע"ה משבח א"ע כגון **שמרה נפשי כי הסיד אני** [2] וכיוצא בזה. השיב לו, גם זה צריכין לפרש על עצמו, כי צריכין לדון א"ע לכף זכות, ולמצוא בעצמו איזה זכות ונקודה טובה אשר בבחי' הנקודה טובה הזאת הוא בחי' הסיד וכיוצא. ואמר לו רבינו ז"ל, הלא אצל יהושפט כתיב **ויגבה לבו בדרכי ה'** (ד"ה ב' יז) שבדרכי ה' ועבודתו ית' הגביה לבו קצת. עוד אמר לו רבינו ז"ל, הלא בבוקר אנו אומרים בתחילה מה אנו מה היינו וכו'. ואנו מקמינים עצמינו מאוד"י. ואח"כ אנו אומרים **אבל** אנחנו עמד בני בריתך וכו' [2]. שאח"כ אנו מחזקים עצמינו ומרימים את עצמינו ואנו מספרים את גדולתינו ומתפארים שאנחנו עמו בני בריתו זרע אברהם יצחק ויעקב וכו'. כי כך צריכין להתנהג בעבודת ה' כנ"ל : ועיין מזה בסוף ספר הראשון בסי' רפ"ב. על פסוק **אזמרה לאלקי בערדי** [2]:

"התיבות לבד עד ברוך שאמר. ע"כ ראוי לאדם לנהם א"ע ולשמה א"ע על אשר עכ"פ הוא זוכה לומר התיבות של התפילה : **ושמעתי** שהי' מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפילה שקשה מאד להתפלל ונתן לו עצה, ואמר לו, שיחשוב בלבו שאינו צריך להתפלל כ"א עד ברוך שאמר. כי אולי הוא צריך בגילגול זה לתקן רק חלק זה מהתפילה. כי אולי בגילגול הראשון כבר התפלל בכוונה שאר חלקי התפילה, רק חלק זה עד ברוך שאמר הוא צריך עכשיו בגילגול זה להתפלל בכוונה, וע"כ יכניס כל כחו בזה המעט להתפלל בכוונה עד ברוך שאמר. ואח"כ כשיגיע לברוך שאמר, יחשוב אולי צריך לתקן חלק זה כגון מב"ש עד **ויברך דוד**. ויתפלל עוד אותו החלק בכוונה. וכן להלן. והכלל שלא יבלבל דעתו בתחילה בכל התפילה כי יהי' קשה וכבד עליו. רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט מעט בכוונה, כי מעט יכולין להתפלל בכוונה. ואח"כ עוד מעט וכו' כנ"ל : **גם** כבר מבואר, שבאמת ע"פ הרוב, אין יכולין להתפלל כל התפילה בכוונה רק מעט. כי כ"א מתפלל איזה חלק מהתפילה לפי בחינתו. כי אית מארי דידין ומארי דרגלין וכו' [2]. כמבואר במ"א [2]:

קבב לענין המחשבות זרות שבתפילה, וכבר ידוע שכל מחשבה ומחשבה היא קומה שלימה כמובא [2]. ואמר, שכשהאדם עומד ומתפלל כסדר ואינו משגיח על המחשבות זרות, ועי"ז הוא מנצה אותם ומעבירם ממנו. (וכמבואר במ"א [1] שאין צריכין להסתכל עליהם כלל, רק לילך כסדר ו'בתפלתו ולבלי להביט לאחוריו כלל ועי"ז ממיילא יסתלקו [2]). אזי בדרך הילוכו בתפילתו, הוא מפיל אותם, לזה הותך יד ולזה הותך רגל וכיוצא בזה בשאר האברים. פי' כמו למשל בענין מלחמה כשצריך לילך ולעבור בין הרבה רוצחים ואורבים. וכשהוא גבור ועובר ביניהם, אזי בדרך הילוכו הוא מפיל אותם. כי לזה הותך יד בדרך הילוכו ומפילו, ולזה הותך רגל וכו' וכיוצא בזה. כן הוא ממש בענין התפילה. שכשמתפללין כסדר ואין משגיחין על המחשבות זרות ודוחין אותם ומפילם, אזי בדרך הילוכו בתפילתו, הוא הותך לזה יד, ולזה רגל וכו' כנ"ל. כי כל מחשבה זרה הוא קליפה והיא קומה שלימה כמובא. וכשמסתגבר להתפלל כסדר ולבלי להסתכל עליהם, אזי הורג אותם, או הותך מהם אברים אברים כנ"ל :

קבג אמר שמקוה אינה מוקת כלל [2]. והדאקטיר שיאמר לו שמקוה מוקת, אינו דאקטיר כלל. אדרבה טבילת מקוה טובה מאד לבריאות הגוף. כי יש נקבים קטנים הרבה בגופו של אדם, והם נקבי הזיעה שדרך שם יוצא הזיעה מן האדם. והם צריכין

חזק חזק חזק

^א בתקפא בכותרת נשמש- קכה, ובתולדו תוקן

^ב עיין תיקון יח דף לב:

^ג עיין שיחות הר"ן סימן עה.

^ד עיין בעש"ט עה"ת פרשת נח אות קטו ומקור מים חיים שם.

^ה מוהר"ת בתקפא

^ו סוף תורה עב, ושיחות הר"ן סימן עב וסימן עה, וחי"מ תקו, ותניא פכ"ח, ותורה רגל ותורה נ' תנינא

^ז מתרצו - בתפילתו

^ח עיין תורה גא תנינא

^ט עיין בעש"ט עה"ת פרשת יתרו אות טו

^י פי' סתמין הנקבים (ועיין חולין מו: מו: בקריית לא דמטרשי ופרש"י לשון טרשים שמקשים אותה כאבן)

^{יא} מוהר"ת בתקפא

^{יב} עיין שיחות הר"ן סימן רחצ

^{יג} עיין שיש"ק ח"א סימן תרעה. ושם ח"ה סימן קמט

^{יד} מוהר"ת בתקפא

^{טו} תורה קא תנינא

^{טז} בתקפא - בהפוסקים, בתולדו ותולדו - בהפוסקים, ומתרצו - מהפוסקים

^{יז} * תהלים פו ב'

^א מתרצו- מאד

^ב חיי מוהר"ן תמג

^ג נראה שרבנו החשיב מאד את התורה הוו שבה סיים את החלק הראשון ועוד הוכיר אותה בחלק השני תורה

^ד ותורה מה והתם בה את ספרו כאן.

מאמר מחשבות זרות שבתפילה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר שמחשבה זרה היא בריה רוחנית בקומה שלימה, שנבראה מאיזה עוון ובאה לבלבל את התפילה, וע"י שמתעלם ממנה, הורג אותה או חותך ממנה איבר.

שיחות

ראה בפנים

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- צ"ע כי המשל לגבור האוחז חרב בידו ועובר בין הרוצחים וחותר מהם איברים בדרך הילוכו, הוא הפך הנמשל שהוא דייקא לא להלחם במחשבות אלא להתעלם מהן. אדרבה זה שמתעלם מהן ודבק בהקב"ה זה מה שהורג אותם
- מבואר שבוה שלא משגיח על המחשבות הזרות בזה בעצמו חותר לזה יד ולזה רגל, ובסוף התורה אמר שהורג אותם או חותר מהם איברים, וצ"ע כיון שמצדו עושה רק דבר אחד שלא משגיח עליהם, כיצד לקומת המחשבה נעשה פעם כך ופעם כך? נראה כי תלוי עד כמה מתעלם
- צ"ע מדוע מדוע במשל הגיבור חותר רק יד ורגל ולא את העיקר שהוא הראש שע"ז ממילא מתבטל כח כל האיברים? וכמו ששבח משה רבנו את לוחמי שבט גד שהיו במכת חרב אחת חותכים זרוע אף קדקוד (דברים לג כ/ב) שהיה חותר הראש עם היד שמגינה עליו. נ"ל כי המשל הוא לפי הנמשל, ובנמשל תלוי עד כמה הוא מתעלם מהן, רק כשמתעלם לגמרי ממיית אותם אבל כשמתעלם לא לגמרי אזי חותר רק יד או רגל.

הקדמה

בעניין המחשבות הזרות בתפילה דיבר רבנו הרבה בכמה תורות ושיחות. בעיקר דיבר על זה שעיקר המלחמה בהן היא להתעלם מהן בכל תוקף, ואמר (תורה נ' תנינא) שהיא טעות שנדמה לאדם שאין בכוחו להטות המחשבה. ובקלות יכול לסלק מחשבה זרה ע"י שחושב מחשבה טובה וממילא תסתלק המחשבה זרה כי הכלל שא"א לחשוב שתי מחשבות יחד (תורה רלג), גם אמר (שם) שלהקב"ה יש תענוג מזה שהאדם נלחם במחשבות זרות ולא נמשך אחריהן. עוד ביאר (שיחות עב) שהמחשבות זרות הן טובה לאדם שמציל אותו מהקטרוג הגדול שיש על התפילה. ואמר (תורה ל' ז/ז) שהן נבראו מהעוונות שלנו ובאות לבלבל אותנו בתפילה, והתיקון שלהן ע"י שנתעלם מהן. והביאור בזה כי הן פגם הכבוד ושאדם מתעלם מהן בתוקף לכבודו ית' נמצא שעל ידן חוזר הכבוד וזה תיקונו. עוד ביאר (שיחות הר"ן סוף אות עב) טעם שמועיל כשמתעלם מהמחשבות זרות, כי ע"ז נשאר קיים פנימיות מחשבתו שהיא רק להש"י. עוד ביאר (תורה עב) שכל העצות להתעלם מהמחשבות זרות הן בדיעבד כי

יב טבת תשפ"ו ירושלים

ב דברים פרק לג – (כ) ולגד אמר ברוך מרחיב ג' בלביא שכן וטרף זרוע אף קדקוד:

בעלי התוספות – וטרף זרוע אף קדקוד יהיו מכים בצואר ומעמיקים המכה. דרך החזוה עד סוף הכתף. ולשון העברי מזכיר הזרוע תחלה. עוד י"ל שכשהיה ג' מכה ושכנגדו מרים ידו נגד המכה היה חותר הזרוע שלפני הראש והראש בבת אחת:

י תורה ל' אות ז' – כי כל הערוב הדעת וכל הבלבולים וכל השטותים שיש לנו לפעמים, הכל נמשך בתפלתנו. כי כל הבלבולים וכו' וכל המחשבות שחושב האדם לפעמים, הכל באים על דעתו בשעת התפלה דיקא, והכל נשמע אליו או דיקא, בשעה שעומד להתפלל. בבחינת (שם ק"ו): "מי ימלא גבורות ה', ישמיע כל תהלתו". תהלתו לשון (איוב ד): "ובמלאכי ישים תהלה", הינו ערוב ובלבולים, שאז משמיעין את עצמן דיקא בשעה שעומד להתפלל ולמלא גבורות ה'. והוא בשתי בחינות: או שבאים להתתקן מחמת שרואים שמתפלל בכונה פראוי, על פן באים להתתקן. כי עכשו הוא הזמן שיכולין להתתקן, כי יש בהם ניצוצות קדושים שצריכין תקון. או בבחינת אחרת, מחמת שאינו ראוי להתפלל, ובאין לבלבל אותו מתפלתו. על כל פנים בין כך ובין כך, בשעת התפלה דיקא באין כל הערובים וכל הבלבולים של האדם, ונשמיעין אצלו אז, ובשביל זה נקראין הבלבולים והערובים תהלה פנ"ל, מחמת שהן באים דיקא בעת התפלה והתהלה פנ"ל:

העיקר הוא שיקדש ויטהר גופו, כדי שיזדקף ויטהר דמיו. וילף אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה. הכוונה למחשבות זרות שהן מיצה"ר הגשמי תוקף הדמים, וכשמקדש עצמו מכניע את יצה"ר הגשמי ונשאר בו רק יצה"ר של צדיקים שהוא מלאך קדוש (כמבואר שם) ואזי המחשבות זרות שבאות בתפילתו אינן שלו אלא של אנשיו (תורה ל').

החידוש בתורה זו הוא שע"י שאדם מתעלם ולא משגיח כלל על המחשבה זרה, בזה בעצמו הוא הורג אותה או חותך ממנה איזה איבר. כי כל מחשבה היא קומה שלימה, בחי' בריה דהיינו מזיק שנברא מאיזה עוון שלנו, וחיותה ע"י שמבלבלת אותנו בתפילה. כי עוון הוא פניה ממנו ית', שע"י נברא בריה שכל מהותה פניה ממנו ית', ובאה לבלבל את זה שברא אותה כדי לקבל ממנו חיות ע"י שגם הוא יהיה פונה ממנו ית'. אבל כשמתעלם ממנה כדי להיות דבוק בו ית', ומתעקש בכל תוקף שלא לפנות ממנו ית', זה בעצמו חרב התפילה שהורג אותה או על כל פנים חותך ממנה איברים. וזה גם תיקונה, כי שהיא מתה נפרד ממנה הניצוץ הקדוש שבה ועולה לתיקונו.

עד כאן ההקדמה

*

תורה קכב

לענין המחשבות זרות שבתפילה,

וכבר ידוע שכל מחשבה ומחשבה היא קומה שלימה כמובא [י']/י'. נראה שהכוונה למלאך מזיק שנברא מאיזה עוון/ו שלנו ובא לקבל חיותו ע"י שמבלבל אותנו בתפילה.

¹ עיין בעש"ט עה"ת פרשת נח אות קטו. ומקור מים חיים שם

^ה בעל שם טוב עה"ת פרשת נח אות קטו - ...כי האדם מחויב להאמין כי מלא כל הארץ כבודו יתברך לית אתר פנוי מיניה וכל המחשבות^י של האדם יש בו מציאותו יתברך וכל מחשבה הוא קומה שלימה, וכאשר יעלה במחשבתו של אדם בעת עסקו בתפילה איזה מחשבה רעה וזרה היא באה אל האדם לתקנה ולהעלותה, ואם אינו מאמין בזה אין זה קבלת עול מלכות שמים שלימה, כי מקצר חס ושלום במציאותו יתברך, ובוה מובן האומר שמע שמע וכו' וקשה למה אמר שתי פעמים, וצריך לומר כי מעיקרא לא איכוון דעתיה, דהיינו שהיה לו איזה מחשבה זרה, אמנם אם ידע ששם גם כן הוא מציאות ה' יתברך לא היה צריך לומר שתי פעמים שמע, וזהו צחות לשון הש"ס מחינן ליה במרזפתא דנפחא, והכוונה כי המחשבה עצמה הוא מכה את האדם כמו במרזפתא דנפחא כדי לתקנו ולהעלותו, ולמה הוא חוזר פעם שנית לומר שמע כאילו חס ושלום בפעם ראשון לא היה שם מציאות ה' יתברך, ונמצא הוא מקצר במציאותו יתברך ובקבלת עול מלכות שמים, ולכך אמר משתקין אותו, ודברי פי חכם חן: ועל פי זה ביאר ש"ס (ברכות ח' ב) רצוצא דמיית (פירש רש"י אפרוח שמת בקליפתו) מהיכן נפיק רוחיה, ומשני מהיכן דעייל נפיק, וש"ס זה צריך ביאור, ואמר על פי ש"ס דברכות פרק הרואה (נ"ז א) הרואה ביצים בחלום וכו' כי בחינת ביצה מראה בחינת התפילה, והענין, שאין לך מחשבה שלא יהא בה קומה שלימה, אף מחשבה רעה וזרה כשבאה אל האדם היא באה כדי לתקנה ולהעלותה כנ"ל, ואם האדם דוחה המחשבה ההיא ממנו, אז הוי כאילו דוחה והורג קומה שלימה, אמנם לפעמים יש מחשבה שצריך לדחותה, ואם נפשך לומר במה אדע איזה מחשבה לדחותה ואיזה לקרבה ולהעלותה, יתבונן האדם אם בשעה שבאה המחשבה זרה מיד עלה במחשבתו במה לתקנה ולהעלותה אז יראה לקרבה ולהעלותה, ואם לא יעלה מיד במחשבתו במה לתקנה, אז מסתמא באה לבטל את האדם בתפילתו ולבלבל מחשבתו, ואז יש רשות לדחות המחשבה ההוא כי הבא להורגך השכם וכו', ובוה יובן רצוצא דמיית מהיכן נפיק רוחיה, כלומר המחשבה שבאה בשעת תפילה שנקרא ביצה, דמיית, דהיינו שדוחה אותה המחשבה וממיית אותה היכי נפיק רוחיה כלומר האין הוא ממיית ודוחה קומה שלימה, ומשני מהיכי דעל נפיק, כמו שעלה המחשבה לבלבל את האדם ולדחותו, כך נפיק, שיש רשות לאדם לדחות את המחשבה ולהוציא אותה, וזהו שאמר מהיכי דעל נפיק, ודברי פי חכם חן: ופעם אחת שאל השואל למורי זלה"ה אם אמר כמה תיבות בקריאת שמע ובתפילה בלא כוונה אם רשאי לחזור פעם שנית ולאומרם בכוונה, ואמר בזה הלשון הלא ידוע ומפורסם שאין לך שום דבר שלא יהיה בו מציאות ה', אפילו מחשבה חיצונית שם יש גם כן ניצוצות קדושות כנודע, ואם כן אם אמר כמה תיבות של תפילה בלא כוונה רק במחשבה חיצונית, אם כן באה אותה המחשבה להוציא ממנה ניצוצות כנודע, ואם יחזור ויאמר פעם שנית אז הוא מורה שפעם הראשון לא היה שם שום מציאות ה' והוא מקצר במציאות ה' יתברך, גלל כן אל יאמר פעם שנית, רק יהרהר במחשבה ובכוונה אותן התיבות שאמר בלא כוונה, כל זה שמעתי בשם מורי זלה"ה ודברי פי חכם חן: (בן פורת יוסף דף נ' ע"ב וע"ג, ועיין שם עוד דף נ"ג ע"ד)

מקור מים חיים שם הערה צד - דבר זה שכל מחשבה הוא קומה שלימה כבר נזכר לעיל בפרשת בראשית אות צ"ז ואות קנ"ז ובפרשתינו לעיל אות מ"ד. ועוד עיין לקמן פרשת מצורע אות י"ח עיין שם, ועיין בספר דגל מחנה אפרים פרשת בהעלותך ד"ה ויסעו בראשונה וזה לשונו, קבלתי כי כל המחשבות הם קומות שלימות, והמה באים לאדם לפי שרוצים תיקונים וכו' כידוע ממארי אבא זקני זלה"ה וכו'. ובהיכל הברכה סוף פרשת מקץ דף רמ"ח ע"ג כתב בענין זה וזה לשונו, שכל מחשבה הוא קומה שלימה, ומחויב להאמין אמונה שלימה שמלא כל הארץ כבודו, ממש, ולית אתר פנוי מיניה, וכל מחשבה יש בו מציאות ה' יתברך, וכל מחשבה קומה שלימה, אף מחשבה זרה יש בו מציאות ה' יתברך והיא באה אל האדם לתקנה ולהעלותה אל ארץ טובה ורחבה ארץ החיים, ואם אינו מאמין בזה הוא מקצר במציאות ה' יתברך ודלא כטפשים שאומרים שענין העלאת המחשבות אינם אלא לזכי נפש קדושים, והם הבל, וקרוב שאינם מאמינים במציאות ה' יתברך בכל תנועה ומחשבה, אלא כל ישראל קדושים והאומר שמע שמע שמע שמע שמע שמע באמונה ומציאות ה' יתברך בכל תנועה דאם היה מאמין באמת לא היה אומר שמע שמע שתי פעמים, ואם האדם דוחה מחשבה כאילו הורג קומה שלימה, אמנם לפעמים מתגבר הרע במחשבות אסורות, ואלו צריך לדחות בשתי ידיים:

¹ שם משמעון (רבי שמעון לגאס) - שונות - עון מלא כזה "עין" "ו" "נו" עולה רמ"ח לרמוז שהעון פוגם ומטמא כל הרמ"ח איברים ועוד ירמוז שע"י העון נברא משחית בשיעור קומה שלימה של רמ"ח איברים וק"ל:

ואמר רבנו, שכשהאדם עומד ומתפלל כסדר ואינו משגיח על המחשבות זרות, ועי"ז הוא מנצח אותם ומעבירם ממנו. (וכמבואר במ"א ראה תורה עב/ו¹ ושיחות הר"ן עב/ו² וחי' מוהר"ן תקו/ו³ וי"א/ו⁴) שאין צריכין להסתכל עליהם כלל, רק לילך כסדר יבתפלתו ולבלי להביט לאחוריו כלל ועי"ז ממילא יסתלקו ראה תורה נא תנינא/ו⁵ שהמחשבה באה שוב ושוב וכשהאדם חזק לבלי להסתכל עליה כלל בשום אופן, אזי היא תסתלק (ו"ו). וראה תורה נ' תנינא/ו⁶ שביד האדם להטות

שלי"ה הקדוש פרשת וישלח תורה אור אות ג' – ואפשר שאלו המלאכים ממש ששלח הם מלאכי הזכות, רצוני לומר המלאכים מהזכיות, כי מכל עבירה נעשה משחית בר מינן ומכל מצוה נעשה מלאך.

¹ מוהר"ן בתפארת

² תורה עב – על כן עקר התקנה, מי שכבר נלכד בזה, ויש לו אלו המחשבות, הן הרהורי זנות, הן הרהורי עבודה זרה, חס ושלום, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיזדכך ויטהר דמיו. וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי התכונה, עצות נכונות על כל דבר. או יפגע לבבו הערל, ושב ורפא לו. אבל כל זמן שעדין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ, ויש לו יסורים גדולים, לסלק המחשבה כי יותר ויותר הם מתגברים פנ"ל: גם עצבות הוא מדיק מאד, ונותן פח לזה היצר הרע העב הגשמי. על כן אדרבא, אם רוצה להיות ירא ה', ורוצה להתפלל, ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא יכפת לה מה שעומדים לפניו, ורק יעשה את שלו במה שהוא עוסק, בתורה או משא ומתן, ולא ישגיח עליהם כלל. וכמו ששמעתי מעשה באחד שבשעה שעמד להתפלל, היה מודמן ועומד לפניו בדמיונו עבדים ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו יותר. ויעץ לו חכם, (עיי' תנינא פכ"ח) שלא יכפת לה, ויעמד העבדים, ואף על פי כן יעשה את שלו ויחפול, ויבנה יסתלק ממנו. אף זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדין. והעקר לקדש ולטהר עצמו פנ"ל, וילך לחכם, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר פנ"ל:

³ שיחות מוהר"ן אות עב – כבר מבאר שאין להשגיח כלל על פניות ומחשבות זרות ובלבולים שבתפלה. רק לעשות את שלו (קלו) לילך בתפלתו כסדר, ולא ישגיח על שום בלבול ומחשבה זרה כלל רק הוא יעשה את שלו ולא יחזיר פניו להביט על אלו המחשבות כלל: גם אמר שזה טובה גדולה מה שבאים עליו מחשבות זרות ופניות כי בלא זה אם היה האדם מתפלל התפלה כראוי לא היה אפשר לסבל כלל את גדל עצם הקטרוגים שיש על התפלה שהיא כראוי. אבל על ידי שהתפלה מלובשת במחשבות זרות על ידי זה אין החיצונים מסתכלין עליה כל כך ואין הקטרוג גדול כל כך ועל ידי זה יכול התפלה לעלות. ובוחן לבבות הוא יודע האמת לאמתו שאף על פי שיש להאדם פניות ומחשבות זרות, אף על פי כן פנימיות מחשבתו הוא לה' לבדו כי פנימיות כונתו בתפלה הוא באמת להשם יתברך. והשם יתברך בוחן לבבות ומסתכל על פנימיות כונתו ורצונו ומקבל תפלתו באהבה אף על פי שהיא מלובשת במה שמלובשת כי פנימיות רצונו וכונתו הוא טוב: וזהו (משלי י"ט כא) "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". הינו שיש מחשבות הרבה בלב איש בשעת התפלה כי אז באין עליו בלבולים גדולים ומחשבות רבות. אבל "עצת ה' היא תקום". הינו פנימיות הנקודה שבלב מה שבפנימיות המחשבה מתכון להתפלל להשם יתברך לבד, שזה בחינות 'עצת ה'' שמתכוון להשם יתברך לבד בפנימיות מחשבתו זה נשאר קיים בחינת 'עצת ה' היא תקום' כנ"ל. על כן אין להסתכל על שום מחשבות חוץ ופניות רק להתפלל כסדר כנוצר לעיל:

⁴ חיי מוהר"ן – אות תקו – ... וזה עצה נפלאה לכל דבר כי במה פעמים מבלבלין המחשבות מאד, וכל מה שרוצים לחדותם באיזה דחיות הם מבלבלין יותר ויותר, ועקר העצה לבלי להתחיל לחשב בהם כלל, ולסלק דעתו מהם לגמרי, ולעשות את שלו במה שהוא עוסק:

⁵ סוף תורה עב, ושיחות הר"ן סימן עב וסימן עה, וחי"ט תקו, ותנינא פכ"ח, ותורה רגל ותורה נ' תנינא

⁶ ספר התנינא (לרבי שניאור זלמן מלאדי חב"ד) – ח"א פרק כח – ואפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. וגם אל ידי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחי' הרע שבלבו בחלל השמאלי אין יעלהו למעלה והוא עצמו מקושר למטה: אך אעפ"כ אל יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב נבזה בשעת העבודה שצריך להיות בשמחה רבה אלא אדרבה יתחזק יותר ויוסיף אומץ בכל כחו בכוונת התפלה בחדוה ושמחה יתירה בשומו אל לבו כי נפילת המחשבה זרה היא מהקליפה שבחלל השמאלי העושה מלחמה בבינוני עם נפש אלהית שבו. ונודע דרך הנלחמים וכן הנאבקים יחד כשאחד מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר ג"כ בכל מאמצי כחו. ולכן כשנפש האלהית מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה לבלבלה ולהפילה במחשב' זרה שלה ולא כטעות העולם שטועים להוכיח מנפילת המחשבה זרה מכלל שאין תפלתם כלום שאילו התפלל כראוי ונכון לא היו נופלים לו מחשבות זרות. והאמת היה כדבריהם אם היתה נפש אחת לבריה היא המתפללת והיא המחשבת ומהרהרת המחשבות זרות. אבל באמת לאמיתו הן שתי נפשות הנלחמו' זו עם זו במוחו של אדם כל אחת חפצה ורצונה למשול בו ולהיות המוח ממולא ממנה לבדה. וכל הרהורי תורה ויראת שמים מנפש האלהית וכל מיילי דעלמא מנפש הבהמית רק שהאלהית מלובשת בה. והוא כמשל אדם המתפלל בכוונ' ועומד לנגדו עו"ג רשע ומשיח ומדבר עמו כדי לבלבלו שזאת עצתו בודאי שלא להשיב לו משוב ועד רע ולעשות עצמו כחרש לא ישמע ולקיים מה שכתו' אל תען כסיל באולתו פן תשוה לו גם אתה כך אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה נגד המחשבה זרה כי המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ רק יעשה עצמו כלא יודע ולא שומע ההרהורי שנפלו לו ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו ואם יקשה לו להסירם מדעתו מפני שטורדים דעתו מאד בחזקה אזי ישפיל נפשו לה' ויתחנן לו ית' במחשבתו לרחם עליו ברחמיו המרובים כרחם אב על בנים הנמשכים ממוחו וככה ירחם ה' על נפשו הנמשכת מאתו ית' להצילה ממים הודונים ולמענו יעשה כי חלק ה' ממש עמו:

⁷ מתוצר - בתפילתו

⁸ תורה נא תנינא – היצר הרע נוקש באדם בכל פעם ומעוררו למה שמעוררו. ואף אם אין האדם שומע לו ופונה ערף ממנו, אף על פי כן הוא נוקש בו עוד פעם שני ושלישי ורביעי ויותר. אבל אם האדם הוא חזק בדעתו ועקשן נגד היצר הרע, ואינו פונה אליו כלל, אזי היצר הרע מסתלק והולך לו. וכן בתפלה, בענין המחשבות הפאים לבלבל, הוא ממש פנ"ל, שהמחשבה פאה פמה פעמים, פעם אחר פעם, לבלבל. וצריך להיות חזק לבלי להסתכל עליה כלל בשום אופן, ואזי תסתלק. ועי' במקום אחר מזה:

⁹ ראה תורה נא תנינא

מחשבתו להיכן שרוצה ובכוחו להתגבר עליהן ע"י שבורח למחשבה אחרת וממילא הראשונה מסתלקת כי א"א לחשוב שתי מחשבות יחד. וכעין זה ראה בתורה רגל¹⁰.

וכשעושה כן שמתפלל כסדר ולא משגיח עליהן כלל אזי בדרך הילוכו בתפילתו, הוא מפיל אותם, לזה חותך יד ולזה חותך רגל וכיוצא בזה בשאר האברים. כי בזה שמתעלם מהן ועוסק בתפילה דהיינו דביקות בו ית', זה בעצמו הורג אותן.

פי' כמו למשל בענין מלחמה כשצריך לילך ולעבור בין הרבה רוצחים ואורבים. וכשהוא גבור ועובר ביניהם, אזי בדרך הילוכו הוא מפיל אותם. כי לזה חותך יד בדרך הילוכו ומפילו, ולזה חותך רגל וכו' וכיוצא בזה.

כן הוא ממש בענין התפילה. כיון שכל חיותן של המחשבות זרות הוא ע"י שמבלבלות את תפילתו של זה שברא אותן, והן באות כרוצחים וכאורבים, דהיינו הגלוי ובסתר, כי יש מחשבות רעות שמיד מבין שהן רע שצריך לברוך ממנו, אבל יש מחשבות שנדמה שהן מצווה או היתר, ויותר צריך שימת לב לא להגרר אחריהן, אלא אדרבה להתעלם מהן בתוקף, ולהמשיך בתפילתו בדביקות.

וזהו שכשמתפללין כסדר ואין משגיחין על המחשבות זרות ודוחין אותם ומפילם, אזי בדרך הילוכו בתפילתו, הוא חותך לזה יד, ולזה רגל וכו' כנ"ל דהיינו ע"י שמתעלם מהן הוא כמו חותך מהן איברין בחרב תפילתו¹¹. כי כל מחשבה זרה הוא קליפה והיא קומה שלימה כמובא שהיא מלאך מזיק שנברא ע"י איזה עוון כנ"ל. וכשמתגבר להתפלל כסדר ולבלי להסתכל עליהם, אזי הורג אותם, או חותך מהם אברים אברים בחרב תפילתו כנ"ל כי הן סטרא אחרא שנברא מעוון שהוא פניה ממנו ית' שע"ז נברא בריה שהיא סטרא אחרא שמהותו פניה מהקב"ה, ובאה לבלבל את זה שברא אותה, לקבל ממנו כח של פניה מהקב"ה. אבל כשמתעלם ממנה בתוקף כדי להיות בדביקות בהקב"ה, זה בעצמו החרב שהורג אותה או חותך ממנו איברים. ומסתמא זה תלוי עד כמה מתעלם ממנה ועד כמה תפילתו היא דביקות בו ית' :

עד כאן ביאור חברותא לתורה קב תנינא

¹⁰ תורה נ' תנינא - המחשבה ביד האדם להטותה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד כלל, ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופורחת ומשוטטת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזור ולהטותה בעל כרחו אל הדרך הישר, לחשוב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומחזירין אותו בעל כרחו אל הדרך הישר, כמו כן במחשבה ממש, שיכולין לתפסה בעל כרחו להשיבה אל הדרך הראוי:

¹¹ תורה רלג - הכלל שאי אפשר בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד. על כן בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק בשב ואל תעשה, דהיינו שלא לחשב אותו המחשבה רק לחשב איזה מחשבה אחרת בתורה או עבודה או אפלו משא ומתן, כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן. וכבר מבאר במקום אחר (לעיל בסימן ע"ב): שאין צריכין לעשות מלחמה ולנענע ראשו אנה ואנה כדי לגרש המחשבות רעות כי אין זה מועיל כלל, אדרבא על ידי זה מתגברים יותר רק לבלי להשגיח עליהם כלל, רק לעשות את שלו במה שהוא עוסק בתורה או תפלה או משא ומתן, ולבלי להסתכל לאחוריו כלל ועל ידי זה ממילא תסתלק:

¹² ראה תורה ב' שתפילה היא חרב. - שם אות וא' כי עקר כלי זינו של משיח הוא התפלה, שהוא בחינת חטם, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ח): "ותהלתי אֶחָטֶם לך", ומשם עקר חיותו. וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיקבש הכל משם, כמו שכתוב (שם י"א): "והריחו ביראת ה' וכו'". זה בחינת חטם, וזה עקר כלי זינו, כמו שכתוב (בראשית מ"ח): "בחרבי ובקשתי". ופרש רש"י: 'תפלה ובקשה'. וכמו שכתוב (תהלים מ"ד): "כי לא בקשתי אבטח וכו' באלהים הללנו" (ב) בחינת: "תהלתי אֶחָטֶם לך": עוד שם אות וגו' ומי שזכה לחרב הזה, צריך לידע איך ללחם עם החרב, שלא ישה אותה לימין או לשמאל, ושיהא קולע אל השערה ולא יחטא: וזה אי אפשר אלא על ידי בחינת משפט, כי משפט הוא עמוקא דאמצעיתא (ו), הינו שקולע עם כלי זינו אל המקום הצר, ואינו מטא לימין ולא לשמאל, אלא לאמצע. וזה בחינת (תהלים קי"ב): "וכלכל דבריו במשפט":